

Táňa: Jak se rodí jezdčyně
Kateřina Lipinská

Kateřina Lipinská

Táňa:

Jak se rodí jezdckyně

Tato kniha vychází pod záštitou koňského webu EQUICHANNEL.cz.

EQUICHANNEL.cz

Největší český zpravodajský server o koních a jezdeckví

Věnováno Markétce

Děkuji všem svým přátelům, kteří se na této knize podíleli. Především Lídě Slavíkové za ilustrace, Šárce Dolanské za jazykovou i věcnou korekturu, Kristýně Mothejzíkové za grafické zpracování a obzvlášť neúnavnému kritikovi Pavlu Káchovi za jeho neustálé rýpavé připomínky, ale také za vytrvalou podporu. A děkuji svým koním a dětem za inspiraci, bez níž by tato kniha nikdy nemohla být napsána.

Milé mladé přítelkyně, milí mladí přátelé,

knížka, kterou právě držíte v ruce, je tak trochu jiná než ostatní příběhy o koních a ponících, kterými nás současný knižní trh zásobí. Vypráví příběh o přátelství dvou různých bytostí, čtyřnohé a dvounohé, a o jejich společném růstu. U té čtyřnohé, poničky Horalky, je to opravdu růst v pravém slova smyslu – sledujeme ji od narození, přes její oddělení od matky a odvoz na pastvinu až skoro do dospělosti. Ta dvounohá, mladá slečna Táňa, roste také – ze začínající holčičky, která miluje koně, ale moc o nich neví, ve zkušenou, ostřílenou „koňařku“, šikovnou a citlivou jezdkyňi se spoustou znalostí. Táňa řeší běžné problémy, s jakými se setkávají všechna děvčata jejího věku, neshody s kamarádkami, nepochopení rodičů, ale musí se vypořádat i se situacemi, které ji zraní mnohem více. Musí se rozloučit postupně s oběma klisnami, které nejvíce miluje, bojovat s nařčením z krádeží a vypořádat se i se svým strachem. Život jí zpestří i detektivní dobrodružství s nečekaným koncem. Právě prožitá bolest spolu s překvapením, kterého se dočká, způsobí, že je rázem o hodný kus moudřejší a zodpovědnější.

Tento příběh vás nemá jen rozptýlit a pobavit, ale má vám dopomoci k tomu, abyste se stejně jako Táňa dozvěděli mnoho důležitých informací o koních a především, abyste se je naučili vnímat jako živé, cítící a citlivé bytosti a rozumět jim. Abyste se dokázali chovat tak, aby společně strávené chvíle byly radostí nejen pro vás, ale také pro ně. Čtete proto pozorně. Koně nazírají na svět trochu jinak než my lidé. Pokud chceme, aby naši čtyřnozí přátelé byli šťastní, musíme se naučit vnímat ho jejich způsobem, vědět, co jim dělá radost a naopak, co jim ubližuje. Na otázkách vložených v textu si můžete ověřit, kolik toho o koních víte. Pokud si nevíte rady s odpověďmi, nezoufejte, na konci knížky najdete všechny zodpovězené.

Možná by vás zajímalo, jak to doopravdy bylo s poničkou Horalkou a jestli existuje jen v mé fantazii. Není vymyšlená, opravdu žije, opravdu má medově zbarvenou srst a opravdu její „papírové“ jméno není Horalka. Existuje i podobná slečna jako je „Táňa“ a kvůli ní tato knížka vznikla. Aby se něco nového dozvěděla a moc ji to „nebolelo“. Žádná knížka vás ale nenaučí jezdit (to musí dobrý trenér) a cítit (to musíte sami). Přeji vám i vašim koníkům, ať se vaše vzájemné poznávání děje k oboustranné spokojenosti.

Autorka

Obsah

Část I.: Hříbátko	7
První den života	8
Peripetie se jménem	12
Konec prázdnin a velká změna	16
Překvapení na jízdárně	21
Dobrodružství v bahně	23
Obchod	27
Hádka a Horalčiny pokroky	31
Vánoce u koní	34
Horalčina cesta do nového života	38
 Část II: Blesk	 43
Souboj s Bleskem	44
Další vyjížďka na Bleskovi	47
Zlaté časy	50
Katastrofa	53
Ach ta kopyta	59
Kapitola plná rozpaků	62
Pavlova ruka	64
 Část III: Detektivní klub	 69
Vánoční výlet	70
... a co způsobil	72
Falešné obvinění	75
Výslechy začínají	77
Detektivní klub založen	81
Heleniny závody	84
Zloděj, zloděj!	89

Část IV: Pavlovo tajemství	93
Dopis	94
Černá	98
Všechno nalevačku	103
Z Veroničina deníku	107
Horalka se vrací	109
Opuštěná stodola	112
Nečekané překvapení	118
Zmatky kolem tajemství	122
Kolik má kůň krve?	126
Závěr	131
Klíč	133

Část I.: Hříbátko

První den života

Táňa otevřela nejdřív jedno oko, za chvíli i druhé. Pročpak nezvonil budík? Aha, dnes je přece sobota, dnes není škola. A co víc, už ani nebude, právě začaly prázdniny! Slastně se protáhla, ale vzápětí ji přešel úsměv, když se rozhlédla po svém pokoji. Dnes úklidu neunikne. Rozhodla se ale, že si nebude kazit hezký den, který se chystá strávit z větší části ve stáji. Dříve, než se rozhodla, jestli si ještě chvíli užije válení se v posteli s knížkou, nebo vyrazí ven, ozvalo se zapípání SMSky. Zvědavě se natáhla pro telefon, ale zprávu dočítala už v poklusu. Stálo v ní totiž: „Grácie má hříbátko. Je to moc hezká kobylka.“ Martin je hodný, že napsal. Věděl, jak moc Táně na krásné bílé Grácii záleží a jak moc se těší na její hříbátko.

Martin byl ošetřovatelem ve stáji, kam Táňa chodila jezdit a kde žila „její“ Grácie. Její vlastní samozřejmě nebyla, protože desetiletá Táňa ještě nebyla natolik zkušená, aby mohla mít svého poníka. Alespoň takto to říkal Martin i její rodiče. Táňa se spíš domnívala, že jí rodiče nevěří a že se obávají, že by jim poník zůstal na krku, až si najde jinou zálibu. Ale Táňa věděla, že nenajde. Jezdila už dva roky, bavilo ji to čím dál víc a tušila, že rodiče svůj odmítavý postoj k vlastnímu poníkovi pozvolna mění, i když nahlas nic neříkali. A také si uvědomovala, že je šikovná a rodiče jsou na ni pyšní. O hříbátku Grácie snila ještě dříve, než se narodilo. V duchu viděla krásnou bílou kobylku a měla pro ni dávno vymyšlené i jméno – Sněhurka. Nyní, když se dozvěděla, že se opravdu narodila kobylka, se už viděla, jak přemluví rodiče, aby ji koupili, a pak se svou Sněhurkou bude brázdit louky i parkúrová kolbiště.

Rychle se vrátila zpět do reality, naházela na sebe oblečení a vyrazila. Měla v plánu se potichu proplížit a utíkat do stáje, kterou naštěstí neměla daleko. Na chodbě se ovšem srazila s mamkou, jejíž výraz nevěstil nic dobrého. „Snídani máš na stole a potom se pusť do úklidu pokoje, nedá se jím ani projít.“ „Mami, Grácii se narodilo hříbátko, kobylka! Musím ji vidět!“ vytrysklo z Táni nediplomaticky, ale o to upřímněji. Maminka se překvapivě nerozzlobila. „Dobře tedy, ale napřed se nasnídej.“

V rychlosti, jakou se Táňa dostala do stáje, nepochybně zlomila všechny rekordy. Udýchaná se zastavila před boxem a dychtivost vystřídal zklamaný výraz. Grácie i teď vypadala krásně jako vždy, ale to za ní, zpola zahrabané ve slámě, to má být její vysněné hříbátko? Vždyť je to mrňavé, mokré, celé ulepené a vůbec ne bílé, spíš takové nějaké

hnědošedožluté s dlouhatánskýma nohama, velkou hlavou, vykulenýma očima, hubeňoučkým krčkem a jakoby sraženým tělem. Vůbec nevypadalo jako něco, co by mělo být příbuzné s překrásnou Grácií. „Ty jsi ještě nikdy neviděla právě narozené hříbě?“ ozvalo se za ní pobaveně. Martin se evidentně jejím zklamaným výrazem bavil. „Tobě se snad líbí?“ zeptala se Táňa, která neměla ráda, když měla pocit, že se jí někdo posmívá. Ted' nebyla zrovna dobře naladěna, hříbě ji dost zklamalo.

„Viděla jsi už někdy lidské novorozeně? Je celé pomačkané, červené, někdy oteklé, s velikou hlavou, někdy dokonce trochu zploštělou a mrňavým tělíčkem. Nemyslím si, že by bylo hezké a přesto jsou z něj rodiče nadšení a milují ho od prvního okamžiku. A tohle hříbě je velmi hezké a silné.

Ted' ti připadá divné, nohaté a neohrabané, ale počkej za pár dní. A podívej, jak se líbí mámě.“ Skutečně, Grácie se od návštěvníků odvrátila k hříbátku a začala ho očichávat. Po chvíli do něj tak trochu šťouchla nosem – asi se jí nelíbilo, že se jen tak povaluje ve slámě. Hříbátko natáhlo přední nožky před sebe – páni, ty jsou dlouhé, pomyslela si Táňa – a neohrabaně vstalo. K vemínku trefilo spolehlivě. „Napoprvé to tak snadné nebylo,“ zasmál se Martin. „Hledalo vemínko nejdřív za přední nohou. Instinktivně ví, že mlíčko teče tam, kde z těla matky vycházejí nohy, ale nepozná hned, která noha je ta správná.“

„Tobě se tedy líbí?“ vyzvíдалa Táňa, protože Martin toho věděl opravdu hodně a ona ho ráda poslouchala, když si našel čas se o své bohaté zkušenosti podělit. „Vypadá velmi dobře, je to silná, hezky stavěná klisnička a je velice životaschopná, což je ted' nejdůležitější. Pokud hříbě nevstane a nenapije se mleziva – to je první mléko, které klisna po porodu vyprodukuje – do deseti hodin po narození, může mít problémy. Tohle mléko totiž obsahuje důležité protilátky, které hříbě samo nemá a bez nichž by snadno podleгло infekci.“

Přednáška o mléku Táňa až tak nezajímá, ale vrtá jí v hlavě něco jiného: „Hříbata umějí skutečně hned po narození stát a chodit? Sama od sebe? To neumíme nejen my, ale skoro žádná jiná zvířata na světě.“

„To je v přírodě nutnost. Hříbě, které by po porodu nedokázalo brzy vstát a následovat stádo, by se rychle stalo kořistí predátorů – tedy masožravců,“ opravil se Martin, aby mu Táňa rozuměla.

„Takže umí i běhat? A můžeme ho dneska vzít ven?“

„Dnes ještě ne, začíná tam být horko, tady jim bude lépe. Vezmeme je zítra dopoledne, dokud nebude příliš horko.“

„A pohladit si ho můžu?“

„Dej mu čas, dnešek patří jenom jim dvěma. Od zítra se mu do života budou motat lidé čím dál víc. Můžeš pro něj zatím třeba vymyslet jméno, tedy spíše pro ni. Je to klisnička, ale to už víš.“

Táňa zesmutněla: „Vymyslela jsem... ale asi to nebude ono. Doufala jsem totiž, že bude bílá. Chtěla jsem jí říkat Sněhurka. Nebo myslíš, že ještě vybělí?“ Táňa už věděla, že většina bílých koní se bílými nerodí – rodí se třeba jako ryzáci nebo hnědáci a vybělují postupně během prvních let života. Martin potřásl hlavou: „Těžko říct, ale zatím se mi to nezdá. Uvidíme, až vymění hříběcí srst, ale spíš bych předpokládal, že bude plavka nebo světlá ryzka. Jestlipak si ještě vůbec pamatuješ, jaký je rozdíl mezi plavákem, ryzákem a žlutákem?“ Táňa se trochu zamračila, něco zamumlala a odešla směrem k šatně. Nejenže kobyłka nebude bílá, ale ještě jí Martin dává otázky pro malé děti. Barvy koní má přece v malíčku.

Jaké jsou základní barvy koně?

*Viš, jakou barvu srsti a žíní má žluták, plavák, ryzák, hnědák a vraník?
Co je to albín?*

V šatně Táňa potkala své nejlepší kamarádky Kristýnu a Veroniku. Nebo spíše Týnu a Niku, jak se jim ve stáji říkalo. Byla to nerozlučná trojka, Táňa s Nikou spolu chodily i do třídy, a protože byly obě štíhlé, opálené od věčného běhání kolem koní, s dlouhými hnědými vlasy, lidé je často považovali za sestry. Rozdíl byl jen v tom, že Veronika se ráda nahlas smála, s ničím si nelámala hlavu a všude jí bylo plno, zatímco Táňa byla vážnější a někdy přemýšlela víc, než bylo zdrávo. A také se někdy mračila a zlobila, když někdo udělal něco, co se jí nelíbilo, což Nika nikdy. Proto Niku měli všichni rádi, zatímco Táňa lidi svými dotazy a úvahami často přiváděla do rozpaků.

O rok starší a o hlavu větší Týna jako by k nim vzhledově nepatřila. Byla zavalitější a kratší vlasy se jí kolem hlavy kroutily jako hadi. Stejně jako Nika ale byla smíšek, takže ty dvě si báječně rozuměly. A občas Tánu svými lehkomyšlnými nápady pěkně štvaly.

Obě se k Táně nadšeně vrhly, dychtivě si popovídat o hříbátku, ale vzápětí se zarazily nad jejím výrazem. „Co se děje?“ vykřikla Nika, „ty nemáš radost?“

Táně najednou tváří v tvář kamarádkám přišlo divné jim říkat, že je zklamaná, že hříbátko není bílé a že bude muset vymýšlet jiné jméno. Nasadila úsměv: „Mám... ale lámu si hlavu, jak hříbátko pojmenujeme. Nemůže mě nic kloudného napadnout.“

Týna jí pomohla z rozpaků: „To je pravda, když musíme vybírat podle tak hloupých začátečních písmen. G a H, copak existují nějaká hezká jména, která by začínala těmihle písmeny?“

Táně došlo, že Týna má pravdu. Je zvykem pojmenovávat hříbata stejným počátečním písmenem, jako má jejich matka nebo otec. A otcem kobylinky byl krásný rezavý hřebec Hurikán. Takže Sněhurka by to stejně být nemohla.

Na dlouhé přemýšlení ale nebyl čas, byl víkend, takže Martin byl ve stáji sám a děvčata měla za úkol mu pomáhat. Všichni koníci už byli ve výběžích nebo se svými majiteli a bylo potřeba vyčistit všechny boxy, nastlat je slámou nebo pilinami a připravit pro některé z koní polední dávku krmení.

Jak často by měl kůň dostávat krmení?

Co je to místování?

Během práce, která již Táně připadala snadná, se každou chvíli běhala podívat ke Grácii. Najednou si všímala věcí, které jí prve unikly – jemných hříběcích nozder, nádherných hlubokých očí se zvláště dlouhými řasami. Po nějaké době dokonce přistihla kobyliku, jak se pokouší o jakési rošťácké poskakování kolem své maminky a musela se smát. Kdo by to byl řekl, pomyslela si Táňa, že bude stačit tak krátká doba, aby si mě hříbátko takhle ochočilo. Už ho mám ráda. I když není bílé. Na odpolední ježdění Táňa čekat dnes nemohla. Dobře věděla, že pokud nepřijde včas a neuklidí si ten otravný pokojíček, bude se mamka zlobit. A to nikdy nebylo o co stát.

Peripetie se jménem

Úklid nakonec utekl neobyčejně rychle, protože celou dobu musela Táňa myslet na hříbě a také na jeho jméno. Ale ať si lámala hlavu, jak chtěla, ne a ne na žádné kloudné jméno přijít. Když měla konečně volno, vzala si papír a tužku a své nápady, ze kterých se jí ale žádný opravdu nelíbil, si začala zapisovat.

Písmenko G: Gíra, Gína, Gája, Gama ... ne, to je strašné, zkusíme raději H.
Písmenko H: Heidi, Hvězda, Haribo (jako ty medvídky), Honey,
Harfa, Halina, Horea ... snad ještě horší!!!

Ráno nebylo moudřejší večera, Táňu už nic dalšího nenapadlo. Nezapomněla ale, že musí být ve stáji včas, aby viděla první vypuštění Grácie a hříbátka do výběhu. Martin ale řekl, že do výběhu zatím ne: „Zpočátku je vypustíme jen na jízďárnu. Je tam bezpečný, rovný povrch a dobré hrazení. Odpoledne jim připravím samostatný výběh. Mezi ostatní poníky je pustíme raději až za pár dní, je to bezpečnější.“

Táňa směla vyvést Grácii, Martin si vzal na starost hříbátko. Bylo neuvěřitelně zmatené. Přestože byl box otevřený dokořán, na chvíli se zaseklo v rohu a nevědělo, kudy ven. Potom zase vystřelilo tak splašeně, že nebyť Martina, tak snad vyrazilo v uličce opačným směrem. Pak už naštěstí nebylo kde bloudit a Martin jen hlídal, aby mámu následovalo na jízďárnu. Zatímco Grácie tam lehce otráveně postávala, nebo se snažila dosáhnout na trávu za plotem, hříbě se zjevně rozhodlo vyzkoušet, k čemu má čtyři nohy. Zároveň se ale hodně bálo, takže veškeré pokusy probíhaly v těsné blízkosti matky. Táňa fascinovaně sledovala, že se pohybuje sice neobratně, ale jako na pérkách. Vždy popoběhlo, ale hned zase brzdilo, kroužilo kolem matky a jeho neobratný pokus o vyhození přihlížející dívky rozesmál. Smích ovšem hříbátko trochu poděsil, takže následoval další pokus o vyskočení. Až když se kobylka rozhodla občerstvit z mléčného baru matky, diváci se rozešli po své práci. Nebylo jí málo, pokud chtěla děvčata stihnout odjezdit koníky dřív, než bude opravdu horko, musela si pospíšet.

„Ty dnes nechceš jezdit?“ zeptal se Martin Táni. „Je volný Dáda, můžeš jet také.“

„Kdepak, já si počkám na Grácii... a na tu maličkou.“

„To by ses načekala,“ usmál se Martin, „jen utíkej.“

Táňa si honem běžela obléct rajtky, jezdecká perka, minichapsy

a připravila si helmu. Bez pořádné a bezpečné výstroje by ji Martin na koně nepustil, to dobře věděla. Dáda naštěstí nebyl umazaný, tak mu jen rychle přejela srst měkkým kartáčem a zkontrolovala kopýtka. Utíkala pro sedlo – samozřejmě zjistila, že jí chybí Dádova podsedlová dečka. Dobře ji znala, byla totiž nejnovější, světle žlutá s oranžovým lemem, ze všech nejhezčí. Protože tušila, kde asi je, vyrazila rovnou za Veronikou, která už sedlala. Nepletla se, Nika neodolala, aby si svou Rubínku neozdobila novou dečkou. Hned pochopila a než Táňa otevřela pusku, už se omlouvala: „Promiň, víš, myslela jsem, že Dáda dnes nejde, tak jsem si ji půjčila.“

Jaké jsou základní pomůcky pro čištění koně?

Když dívky poníky nasedlaly a vyvedly ze stáje, překvapilo je, že tam stojí Helena s osedlanou Komtesou. Vůbec si nevšimly, že je ve stáji. Obě měly zjevně odpracováno, Komtesa byla ještě dost zapocená.

„Holky, Helena vás vezme na chvíli ven na vyjížďku,“ volal na ně Martin ze seníku. Skvělé, pomyslela si Táňa. Devatenáctiletou Helenu moc ráda neměla a krásnou černou a šikovnou Komtesu jí trošku záviděla, ale na vyjížďky jezdila ráda. Všechny nasedly a vyrazily ven. Helena jako nejzkušenější první, Nika uprostřed a Táňa s Dádou poslední. Když opustily zpevněnou cestu a ponořily se do lesa, Nika začala sondovat, jestli se půjde jen v kroku, nebo budou i klusat. „To víte, že si i zaklušeme,“ slíbila Helena, „ale nejdřív musíme poníky důkladně vykrokovat, vzali jste je přece z boxu.“ A opravdu za chvíli přišel povel k pobrazení otěží a naklusání. V lese byl chládek a Táňa si užívala pohodový klus a míhajících se stromy. Venku nebyla už dlouho, většinou se jezdilo na jízdárně a od té doby, co Grácie nechodila, toho zase tolik nenajezdila.

*Pokud jede na vyjížďku
výcvikově nevyrovnaná
skupina, podle koho se řídí
náročnost vyjížďky?*

Děvčata samozřejmě žadonila i o cval, ale to Helena zamítla: „Komtesa už má odpracováno. Ale mám pro vás jiné překvapení.“

Komtesa odbočila z lesní cesty na menší pěšinu dolů z kopce směrem od stáje. Tudy už dlouho nešly a Táňu napadlo, co asi má Helena za lubem. Nemýlila se, po nějaké době sešly až dolů, kde protékal potok. Chvilí kráčely podél něho, až se dostaly k brodu. Tam zavedly koně do potoka a nechaly je v mělké vodě stát. „Chvilí tady postojíme, studená voda jim udělá moc dobře na nohy a na kopyta. Je horko, půda je vyprahlá a kopyta vysušená.“

Koním se ve vodě líbilo, Dáda rejdlil nosem po hladině, jako by honil vodoměrky. Po chvilí Veroničina klisna Rubínka zvedla přední nohu a vší silou udeřila o hladinu, až se rozstříkla a všechny jezdkyňe byly rázem mokré. „Nech toho!“ vykřikla Nika dotčeně a trhla oštěžemi.

Ale Rubínka neposlechla a naopak začala hrabat ještě vehementněji. I když bylo teplo, po chvilí se to děvčatům přestalo líbit a dala se na odchod.

„Proč koně ve vodě hrabou?“ zeptala se Táňa Heleny, ale ta jen pokrčila rameny. „Kdoví. Ale většina to dělá.“

Cestou zpátky si Táňa opět lámala hlavu nad jménem pro hříbátko, ale bezúspěšně. Jediný výsledek byl, že dostala vynadáno, že nedrží správnou vzdálenost v zástupu a že se courají. Ani Nika jí neporadila. Proto po návratu vzala seznam, který si doma udělala, a odnesla ho Martinovi. Ten zakroutil hlavou, složil jej do kapsy a řekl, že si to rozmyslí.

Jaká je bezpečná vzdálenost mezi koňmi, kteří jdou v zástupu?

Následující dny se nic zajímavého nedělo. Malá kobylka prospívala a s Grácií chodily do samostatného výběhu. Dny trávila skotačením, střídaným s odpočíváním. Jméno stále neměla. Vlastně jediné, co se dělo, bylo, že Táně se začala líbit. Trochu povyrostla a v pohybu už nebyla roztomile neohrabaná, ale získávala obratnost a eleganci. „Má moc hezký pohyb“, řekl o ní jednou Martin.

Táňa nevěděla úplně přesně, co znamená mít „moc hezký pohyb“, ale už si sama všimla, že někteří koně dělají vznosnější a prostornější kroky než jiní, kteří se buďto plouží nohama po zemi nebo naopak dělají krátké rychlé krůčky jako šicí stroj – na těch se potom i špatně jezdilo, protože jezdce pěkně „vydrncali“. O těch se říkalo, že „drobí“. Proto byla ráda, že Martin kobyličin pohyb chválí.